

РЕЦЕНЗИЯ

От проф. д.пс.н. Людмил Кръстев

на дисертационен труд

„КОНФОРМИЗЪМ И ПРИЕМАНЕ НА ДРУГИТЕ В МЛАДЕЖКА ВЪЗРАСТ”

Докторант: НИКОЛАЙ ИВАНЧЕВ

Катедра „Психология”, Философски факултет при

ЮЗУ „НЕОФИТ РИЛСКИ” – Благоевград

Представената дисертационна разработка се състои от увод, пет глави, заключение, изводи, използвана литература и приложения. В глава първа е направен подробен теоретичен обзор на разнообразни възрастови периодизации, който доказва съществуването на различни определения за младите хора и доста противоречия относно възрастовите граници на младежката възраст. Вероятно затова и в дисертационния труд е фиксиран широк диапазон на младежка възраст – от 15 до 35 години, разделен на няколко възрастови подгрупи от 15 до 20 години, от 21 до 25 години, от 26 до 30 години и от 31 до 35 години. В съответствие с целите на дисертацията е представена и психологическа характеристика на младежка възраст и на факторите, свързани с конформизма при младежите. Подробно са описани ценностите в младежка възраст и тяхната роля за проява на конформизъм.

В глава втора са описани същността, причините и следствията от конформизма. Дисертантът е насочил своето внимание към видовете социално влияние, формите на отговор на социалното влияние, видовете групи и факторите влияещи върху конформизма, както и следствията от конформизма и методите за изследване на конформизма и конформното поведение.

В глава трета е представено конформното поведение като проява на мотивация за одобрение, себепожертвователния защитен стил на личността и приемането на другите. Направен е подробен теоретичен обзор на проблема за социалната желателност, мотивацията за одобрение, като е обърнато специално внимание на онтогенетичното развитие на мотивацията за одобрение и на факторите, свързани със социалната желателност. Изчерпателно са описани защитните механизми, защитните стилове и конформното поведение. Разгледани са особеностите на защитните механизми, различните копинг стратегии, себезащитните тенденции, както и проявите на конформно поведение. Особено място е отделено на защитните механизми отрицание, формиране на реакция и псевдоалтруизъм. Направена е класификация на защитните стилове и връзката на себепожертвователния защитен стил с конформното поведение. Подробно са описани конформното поведение като проява на приемането на другите и на чувството как си приет от другите. Разгледан е в динамика процесът на приемане на себе си и на другите и чувството да си приет от другите. Обърнато е внимание на влиянието на статуса на индивида в групата и степента му на приетост и привлеченост от нея върху конформизма.

В четвърта глава е представен изследователският дизайн. Издигната е една основна и четири работни хипотези. Те са формулирани точно и ясно и отговарят на целта и задачите на изследването. Методическият инструментариум включва експеримент и 6 въпросника, които целят да изследват конформизма и конформното поведение в различни ситуации и повлияни от различни фактори – социална желателност, самопожертвувателен защитен стил, защитните механизми отрицание, формиране на реакция и псевдо-алтруизъм, приемането на другите, на техните успехи, морал и различни мнения, както и чувството за приетост

от другите. За тази цел някои от методиките първо са модифицирани и след това е осъществена тяхната адаптация.

Изследването е проведено на два етапа. Първият от тях (тестово изследване) е през ноември – декември 2011 г. в София и Благоевград. Изследваните лица са 441, от тях - 222 мъже и 219 жени. Участниците в изследването имат различно семейно положение, диференцират се по специалност, професия и населено място. Вторият етап от изследването е провеждане на експеримент, осъществен в периода април – юни 2012 г. в град Благоевград. Изследваните лица са общо 107, младежи на възраст от 19 до 34 години.

Обработката на резултатите е извършена коректно. Използван е софтуера SPSS. Приложени са разнообразни статистически методи, като факторен анализ, дисперсионен анализ и неговия непараметричен еквивалент, Кръскал – Уолис (*Kruskal-Wallis*), Т-критерий и неговия непараметричен еквивалент Ман-Уитни U (*Mann-Whitney U*), хи-квадрат, регресионен и корелационен анализ.

В пета глава са представени резултатите от изследването и тяхното обсъждане. Изложението на материала в тази глава се характеризира с добра структура и подреденост – след всеки параграф са изведени изводи и е посочено дали се потвърждава хипотезата, което значително улеснява читателя при запознаване с изследователската част на дисертационния труд. В хода на интерпретацията на статистическите данни, се доказва трета работна хипотеза, която гласи че конформизмът в младежка възраст зависи от степента, в която човек се чувства приет от другите и е мотивиран от стремеж за одобрение, т.е. от проявената социална желателност. По нататъшния анализ на данните потвърждава и втора работна хипотеза, според която конформизмът в младежка възраст зависи от степента, в която човек приема другите, приема техните успехи, морал и

различия в мненията. Приложените статистически методи потвърждават и четвърта работна хипотеза, където конформното поведение в младежка възраст е свързано със защитните механизми отрицание, формиране на реакция и псевдо-алтруизъм, както и със самопожертвувателния защитен стил на личността. Потвърждава се и първа работна хипотеза, че са налице различия по пол, семейно положение, занимание и възрастови подгрупи в младежка възраст по проявявания конформизъм в различни ситуации.

След цялостния анализ на резултатите се извежда и потвърждава основната хипотеза на изследването, че конформизмът в младежка възраст е израз на мотивацията за одобрение (като такава се проявява във вид на социална желателност при чувство за ниска степен на приетост от другите и приемането им във висока степен), и е форма на защита на личността, съпроводена с прилагането на самопожертвувателния защитен стил и на защитните механизми псевдоалтруизъм, формиране на реакция и отрицание.

Могат да бъдат посочени и някои незначителни забележки, които биха дали възможност представеният дисертационен труд да добие по-ясен и разбираем език за по-широката аудитория. Вероятно съкращаването на част от твърде голямото количество цитати в теоретичния обзор на дисертацията ще даде възможност да се открие по-ясно личното становище на автора по разглежданите въпроси, в което се забелязват много оригинални моменти. Мисля, че ще бъде полезно да се постави акцент върху предпочитанията на автора или неговото отношение към представените теории и схващания на отделните автори, занимаващи се с проблемите на конформизма и приемането на другите в различни възрастови периоди и особено в младежка възраст.

В заключение може да се каже, че дисертационният труд е на много високо научно равнище и приносните моменти в него дават основание да

се признаят личните постижения на автора. Дисертацията има безспорни достоинства и заслужава висока оценка. Смятам, че представеният ми за рецензиране научен труд на Николай Иванчев напълно отговаря на критериите, за една отлична дисертационна разработка и затова без колебание предлагам да му бъде присъдена образователната и научна степен „доктор” в професионално направление психология.

Дата: 29.09.2013г.

Рецензент:.....

проф. Л. Кръстев